

Jaarstukken 2018

Jaarverslag en jaarrekening

Colofon

De Rekenkamer Oost-Nederland is een onafhankelijk orgaan dat onderzoek doet naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het gevoerde bestuur van de provincies Gelderland en Overijssel.

De bestuursleden van de Rekenkamer zijn: de heer drs. M.M.S. Mekel (voorzitter), mevrouw B. Vlieger-Ruitenbergh MBA (tot 1 januari 2019) en de heer ir. T.J.A. Gies. De secretaris-directeur is mevrouw drs. S.W. Mathijssen RO.

Rekenkamer Oost-Nederland
Achter de Muren Zandpoort 6
7411 GE Deventer
Telefoon: 0570 - 66 58 00
info@rekenkameroost.nl
www.rekenkameroost.nl
Twitter: @RekenkamerOost

Jaarstukken 2018

Jaarverslag en jaarrekening

Deventer, maart 2019

Voorwoord

2018 is een jaar waar we extra trots op zijn. Na vele nominaties voor de [Goudvink - prijs voor het beste rekenkamerrapport - hebben we hem in 2018 ook daadwerkelijk gewonnen](#) met het onderzoek 'Lessen voor netwerksturing'. Volgens de jury zijn we er in geslaagd om een onderwerp dat de potentie heeft complex te zijn terug te brengen tot overzichtelijke en hanteerbare proporties. De lessen voor netwerksturing hebben een bredere impact dan alleen op de provincie Gelderland en zijn ook waardevol voor andere provincies en gemeenten. Verder kan het normenkader dat in het onderzoek is gehanteerd, door collega rekenkamers makkelijk worden overgenomen.

Waardering voor ons werk volgt eveneens uit de [evaluatie die in 2018 is uitgevoerd](#). Het [algehele beeld over de Rekenkamer is positief](#): professioneel, goede en toegankelijke rapporten en sterk in relatiebeheer. Kanttekeningen die naar voren zijn gebracht, zijn vooral gericht op het in de woorden van geïnterviewden 'nog beter' maken. In 2019 gaan we met de aanbevelingen aan de slag. De evaluatie is namelijk vooral uitgezet om van te leren.

Trots zijn we ook op het onderzoek [dat samen met de vier andere provinciale rekenkamers is uitgevoerd](#). Iedereen zegt te kunnen samenwerken maar dat is in de praktijk nog niet zo makkelijk. Het is gelukt om samen met de collega's het onderzoek naar energietransitie binnen de afgesproken termijn af te ronden. Er ligt nu een vergelijking van alle provincies waarvan de uitkomsten relevant zijn voor de nieuwe staten en bij de coalitieonderhandelingen. We hadden er graag meer uitgehaald maar zowel in de breedte als in de diepte onderzoek doen, kan niet. Het onderwerp blijft echter onverminderd actueel dus we komen er vast nog een keer op terug.

Tot slot hebben we in 2018 afscheid genomen van Bea Vlieger. Zij was bestuurslid bij de Rekenkamer. Om werk en privé weer beter in balans te krijgen heeft ze besloten te stoppen. Wij danken haar voor haar inzet.

Namens de Rekenkamer Oost-Nederland,

Michael Mekel
Voorzitter

Suzan Mathijssen
Secretaris-directeur

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1 Inleiding	6
1.1 Achtergrond	6
1.2 Indeling jaarstukken	6
2 Onderzoek en activiteiten	7
2.1 Onderzoeken Overijssel	7
2.2 Onderzoeken Gelderland	9
2.3 Implementatie aanbevelingen 'oude' onderzoeken	11
2.4 Overige activiteiten	14
3 BBV-paragrafen	17
3.1 Weerstandsvermogen	17
3.2 Financiering	17
3.3 Bedrijfsvoering	18
4 Jaarrekening 2018	21
4.1 Baten en lasten	21
4.2 Wet normering topinkomens	23
4.3 Balans	24
4.4 Resultaatbestemming	24
5 Grondslagen voor waardering resultaat bepaling	25
6 Verklaring accountant	28

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Provinciale Staten van Overijssel en Gelderland hebben in 2005 de Rekenkamer Oost-Nederland ingesteld. De provincies hebben daarvoor een gemeenschappelijke regeling met elkaar gesloten die begin 2016 is geactualiseerd.

De missie van de Rekenkamer

Het versterken van het bestuurlijk functioneren van de provincies Gelderland en Overijssel en de daarmee verbonden organen is onze missie. Dit willen wij bereiken door - met onderzoek - een bijdrage te leveren aan:

- de controlerende en kaderstellende verantwoordelijkheden van Provinciale Staten;
- het lerend vermogen van de provincies;
- de publieke verantwoording (vertrouwen en transparantie).

Vanuit dit perspectief richt de Rekenkamer zich zowel op doelmatigheid (efficiency), doeltreffendheid (effectiviteit), als rechtmatigheid¹ van het bestuurlijk presteren en functioneren van de provincies. We richten ons niet alleen op ex post onderzoek aan het eind van het beleidsproces, maar op al die momenten in het beleidsproces, waar onderzoek effectief kan zijn.

1.2 Indeling jaarstukken

De jaarstukken zijn ingedeeld volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en bestaan uit een Jaarverslag en een Jaarrekening. Het Jaarverslag bevat de verantwoording over onderzoek/activiteiten en de paragrafen met de beheersmatige aspecten. In de jaarrekening worden de baten/lasten, balans en de grondslagen toegelicht.

---

¹ Controle van de Jaarrekening van de provincies is uitdrukkelijk geen taak van de Rekenkamer maar van de accountant.

2 Onderzoek en activiteiten

In dit hoofdstuk gaan we allereerst in op onze kernactiviteit: het doen van onderzoek. Vervolgens geven we inzicht in de doorwerking van onderzoeken die in eerdere jaren zijn gepubliceerd en de overige activiteiten die van belang zijn voor een goede invulling van de rekenkamerfunctie.

2.1 Onderzoeken Overijssel

Feb. 2019 Informatieveiligheid			
Hoofdconclusie		De provincie treft verschillende effectieve maatregelen voor systemen en netwerken om informatie te beveiligen en schenkt aandacht aan de bewustwording van haar medewerkers. Tegelijkertijd constateren we dat het beleid en de praktijk op meerdere - soms cruciale - punten niet op elkaar aansluiten. Zo zijn belangrijke controles niet uitgevoerd. Dit brengt onnodige risico's voor de informatieveiligheid met zich mee. De beheersing van informatieveiligheid voldoet nog niet op gebied van monitoring en verankering in de organisatie.	
PS-besluit	Besluit over aanbevelingen is nog niet genomen.		
Capaciteit	1.251 onderzoeksuren in 2018 voor Overijssel en Gelderland.		
Inhuur expertise	€ 53.067 voor Overijssel en Gelderland.		

Energietransitie

Omschrijving

Voor het onderzoek naar energietransitie hebben de vijf provinciale rekenkamers samengewerkt om een vergelijking te maken van de aanpak van de energietransitie door de verschillende provincies. In hun rapport doen de rekenkamers aanbevelingen voor de manier waarop Provinciale Staten hun rol bij energietransitie kunnen invullen. Ook formuleerden de rekenkamers aanbevelingen om in de toekomst beter zichtbaar te kunnen maken wat de bijdrage van de provincies is, om te zorgen dat provincies van elkaar kunnen leren en om te kunnen sturen op doelen die veelal ver in de toekomst liggen.

PS-besluit

Besluit over aanbevelingen is nog niet genomen.

Capaciteit

851 onderzoeksuren in 2018 voor Overijssel en Gelderland.

Inhuur expertise

€ 242 voor Overijssel en Gelderland.

Overig

Het rapport is aangeboden aan de voorzitter van het Interprovinciaal Overleg en toegelicht aan de ambtelijke IPO-werkgroep data en monitoring RES/Energietransitie.

Wonen

Hoofdconclusie

De provincie Overijssel streeft naar een woningmarkt die kwantitatief en kwalitatief in balans is. Sinds 2014 zijn GS strakker gaan sturen op de woningbouwprogrammering. Mede hierdoor is de overcapaciteit gereduceerd. Een aanpak die bij een aantrekkelijke woningmarkt risico's kent maar waarvoor maatregelen zijn genomen. Aan de kwalitatieve aspecten van de balans is de afgelopen jaren minder aandacht besteed. Dit is ook terug te zien in de informatievoorziening aan PS die wel inzicht geeft in de kwantitatieve maar minder in de kwalitatieve balans.

PS-besluit

Alle aanbevelingen (zes) zijn overgenomen ([besluit](#)).

Capaciteit

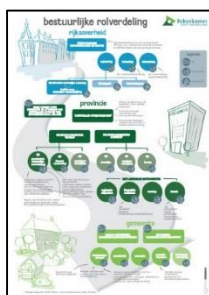
1.748 onderzoeksuren in 2018 voor Overijssel en Gelderland.

Inhuur expertise

€ 1.598 voor Overijssel en Gelderland.

Overig

Er is een infographic gemaakt over de bestuurlijke rolverdeling bij wonen:

Het rapport is eveneens verstuurd naar gemeenteraden en lokale rekenkamers in Overijssel.

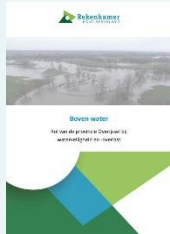

Waterveiligheid en -overlast

Hoofdconclusie

De provincie Overijssel slaagt er in om het beschermingsniveau tegen overstromingen en wateroverlast in grote mate te waarborgen. Dit doet ze in nauwe samenwerking met de waterschappen. Tegelijkertijd concluderen we ook dat de provincie haar rol zowel voor regionale keringen als voor regionale wateroverlast steviger kan inzetten. Zo pakt de provincie haar rol pas laat voor de herijking van de regionale keringen en laat de provincie een situatie met niet passende normen voor wateroverlast lang bestaan. De provincie kan meer duidelijkheid geven over het moment waarop de provincie in de toekomst opnieuw naar keringen en wateroverlast gaat kijken. Dat biedt helderheid voor de waterschappen én de inwoners van de provincie Overijssel.

PS-besluit

Drie van de vier aanbevelingen zijn overgenomen ([amendement](#), [besluit](#)).

Capaciteit

735 onderzoeksuren in 2018 voor Overijssel en Gelderland

Tot slot zijn we in 2018 begonnen met een onderzoek naar [grondwaterbescherming](#) en [adaptieve bestuursstijlen](#). Aan het eerste onderwerp zijn er 511 onderzoeksuren besteed in 2018 en is daarnaast voor € 14.000 externe deskundigheid ingeschakeld. Het onderzoek wordt na de verkiezingen gepubliceerd. Het onderwerp adaptieve bestuursstijlen is onderdeel van ons onderzoeksprogramma 2019. Hiermee zijn we in 2018 al gestart omdat we hierover voor de verkiezingen willen publiceren.

2.2 Onderzoeken Gelderland

Informatieveiligheid

Hoofdconclusie

De provincie Gelderland treft verschillende effectieve maatregelen voor systemen en netwerken om informatie te beveiligen en schenkt aandacht aan de bewustwording van haar medewerkers. Tegelijkertijd constateren we dat beleid en praktijk op meerdere - soms cruciale - punten niet op elkaar aansluiten. Zo zijn belangrijke controles niet (goed) uitgevoerd. Dit brengt onnodige risico's met zich mee. De beheersing van informatieveiligheid voldoet nog niet op gebied van monitoring en verantwoording.

PS-besluit

Besluit over aanbevelingen is nog niet genomen.

Capaciteit

1.251 onderzoeksuren in 2018 voor Overijssel en Gelderland.

Inhuur expertise

€ 53.067 voor Overijssel en Gelderland.

Energietransitie

Omschrijving

Voor het onderzoek naar energietransitie hebben de vijf provinciale rekenkamers samengewerkt om een vergelijking te maken van de aanpak van de energietransitie door de verschillende provincies. In hun rapport doen de rekenkamers aanbevelingen voor de manier waarop Provinciale Staten hun rol bij energietransitie kunnen invullen. Ook formuleerden de rekenkamers aanbevelingen om in de toekomst beter zichtbaar te kunnen maken wat de bijdrage van de provincies is, om te zorgen dat provincies van elkaar kunnen leren en om te kunnen sturen op doelen die veelal ver in de toekomst liggen.

PS-besluit

Alle aanbevelingen (tien) zijn overgenomen ([besluit](#)).

Capaciteit

851 onderzoeksuren in 2018 voor Overijssel en Gelderland.

Inhuur expertise

€ 242 voor Overijssel en Gelderland.

Overig

Het rapport is aangeboden aan de voorzitter van het Interprovinciaal Overleg en toegelicht aan de ambtelijke IPO-werkgroep data en monitoring RES/Energietransitie.

Wonen

Hoofdconclusie

De provincie streeft naar een woningmarkt die kwantitatief en kwalitatief in balans is. De vraag of deze balans is verbeterd door de inzet van de provincie, is lastig te beantwoorden. Dit komt mede doordat GS weinig eenduidig en consequent uitwerken welke thema's van provinciaal belang zijn en welke bijdrage de provincie daaraan geeft. Een belangrijk instrument voor GS om de balans te realiseren zijn de woonagenda's die met gemeenten worden opgesteld. De Rekenkamer concludeert dat er stappen worden gezet om dit instrument te verbeteren. Tegelijkertijd is er de afgelopen jaren beperkt regie gevoerd op de woonagenda's waardoor de verschillen groter zijn dan nodig. Tot slot stellen GS veel informatie over wonen beschikbaar waarvan de waarde verhoogd kan worden door een koppeling met de doelen te leggen.

PS-besluit

Alle aanbevelingen (zes) zijn overgenomen ([besluit](#)).

Capaciteit

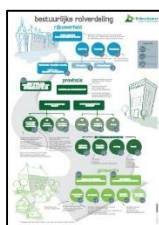
1.748 onderzoeksuren in 2018 voor Overijssel en Gelderland.

Inhuur expertise

€ 1.598 voor Overijssel en Gelderland.

Overig

Er is een infographic gemaakt over de bestuurlijke rolverdeling bij wonen:

Het rapport is eveneens verstuurd naar gemeenteraden en lokale rekenkamers in Gelderland.

Waterveiligheid en -overlast

Hoofdconclusie

De provincie Gelderland slaagt er in om het beschermingsniveau tegen overstromingen en wateroverlast in grote mate te waarborgen. Dit doet ze in nauwe samenwerking met de waterschappen. Tegelijkertijd kan de provincie haar eigen rol steviger inzetten. Zo ontbreken er op onderdelen afspraken met de waterschappen en is de ambitie uit de Omgevingsvisie voor het beschermen tegen wateroverlast niet leidend. Verder is het beschermingsniveau tegen wateroverlast weinig inzichtelijk voor burgers en bedrijven, sluit de Omgevingsvisie niet volledig aan bij de waterverordeningen en is de informatievoorziening aan PS een aandachtspunt.

PS-besluit

Alle aanbevelingen (vijf) zijn overgenomen ([besluit](#)).

Capaciteit

735 onderzoeksuren in 2018 voor Overijssel en Gelderland.

Tot slot zijn we in 2018 begonnen met een onderzoek naar [grondwaterbescherming](#) en [adaptieve bestuursstijlen](#). Aan het eerste onderwerp zijn er 511 onderzoeksuren besteed in 2018 en is daarnaast voor € 14.000 externe deskundigheid ingeschakeld. Het onderzoek wordt na de verkiezingen gepubliceerd. Het onderwerp adaptieve bestuursstijlen is onderdeel van ons onderzoeksprogramma 2019. Hiermee zijn we in 2018 gestart vanwege de wens van PS voor de verkiezingen te publiceren.

2.3 Implementatie aanbevelingen 'oude' onderzoeken

Onderzoek houdt niet op als het gepubliceerd en door PS behandeld is. De implementatie van aanbevelingen kost tijd. De doorwerking van rekenkameronderzoek is veelal pas op langere termijn zichtbaar. Het is voor ons ondoenlijk om de doorwerking van al onze onderzoeken tot in detail te volgen. Om hier toch zicht op te houden staat in onze rapporten de standaard aanbeveling om GS te verzoeken een jaar na dato terug te koppelen hoe het staat met de implementatie van de aanbevelingen. In onderstaande tabellen is per provincie een verwijzing naar de relevante bronnen opgenomen. Hierbij dient opgemerkt te worden dat een link met de aanbevelingen van de Rekenkamer niet altijd expliciet wordt gemaakt. Een inhoudelijk oordeel over de terugkoppeling is aan PS.

Tabel 1: Terugkoppeling GS Overijssel over implementatie van aanbevelingen

Onderzoek	PS besluit	Terugkoppeling GS implementatie
Goederenvervoer over water 	Alle 8 de aanbevelingen zijn overgenomen (PS/2017/166 , april 2017)	In verschillende documenten staat een terugkoppeling op de aanbevelingen (PS/2018/494 en PS/2018/995) dan wel wordt aangegeven hoe aanbevelingen worden opgevolgd (PS/2017/169).
XL Park, de lessen 	Alle 14 de lessen zijn overgenomen (PS/2017/259 , april 2017).	Niet van toepassing
Revolverende fondsen 	Alle 5 de aanbevelingen zijn overgenomen (PS/2017/261 , mei 2017).	Brief GS met terugkoppeling over voortgang implementatie aanbevelingen (PS/2018/610 , juli 2018).
Follow-up financieel toezicht 	Alle 4 de aanbevelingen zijn met wijziging op een punt overgenomen (PS/2017/436 , juli 2017).	Niet van toepassing
Programmatische aanpak Stikstof 	Alle 8 de aanbevelingen zijn overgenomen (PS/2017/940 , januari 2018).	Uit verschillende bronnen blijken de meeste aanbeveling opgevolgd te zijn (PS/2018/841 , PS/2019/66 en PAS-viewer).
Burgerparticipatie bij infrastructurele projecten 	De 4 aanbevelingen zijn met wijzigingen via een amendement overgenomen (PS/2018/184 , maart 2018).	Termijn van terugkoppeling nog niet verstreken.

Tabel 2: Terugkoppeling GS Gelderland over implementatie van aanbevelingen

Onderzoek	PS besluit	Terugkoppeling GS implementatie
Revolverende fondsen 	Alle 5 de aanbevelingen zijn overgenomen (PS2017-125 april 2017).	Brief GS met terugkoppeling op 1 aanbeveling (PS2017-810 december 2017). Uit kwartaalrapportages Topfonds blijkt opvolging van een andere aanbeveling. Overige 2 aanbeveling niet teruggekoppeld of niet opgevolgd.
Follow-up financieel toezicht 	Alle 4 de aanbevelingen zijn overgenomen (PS2017-233 , mei 2017).	Niet van toepassing.
Follow-up grondvererving 	Alle 3 de aanbevelingen zijn overgenomen (PS2017-421 , juni 2017).	In april 2018 is het geactualiseerde grondbeleid vastgesteld (PS2018-429). Hierin zijn meerdere aanbevelingen verwerkt.
Burgerparticipatie bij projecten in de fysieke leefomgeving 	Alle 5 de aanbevelingen zijn overgenomen (PS2017-680 , december 2017).	Terugkoppeling over de implementatie van de aanbevelingen heeft nog niet plaatsgevonden.
Programmatie Aanpak Stikstof 	Alle 7 aanbevelingen zijn overgenomen (PS2017-679 , januari 2018).	Terugkoppeling over de implementatie van de aanbevelingen heeft nog niet plaatsgevonden.

Niet alleen wij hebben aandacht voor de implementatie van de aanbevelingen. In opdracht van GS Gelderland is de opvolging van acht rekenkameronderzoeken uit de periode 2014-2016 onderzocht. Zij constateren dat zo'n 90% van de aanbevelingen is gerealiseerd. Naar aanleiding van het onderzoek kondigden GS in de [Jaarstukken 2017](#) verbeteringen aan:

- in voorstellen voor geactualiseerd beleid wordt zo nodig expliciet verwoord in hoeverre het voorstel verschilt van de aanbevelingen van de Rekenkamer;
- alertheid voor het tijdig geven van inzicht in de voortgang van de implementatie van de door de PS overgenomen aanbevelingen van de Rekenkamer en
- per onderzoek wordt bekeken wat het meest geschikte moment is om te rapporteren over de voortgang en hierbij zoveel mogelijk aan te sluiten bij de P&C-cyclus.

2.4 Overige activiteiten

Naast onderzoek zijn er nog een aantal andere activiteiten die bijdragen aan een goede invulling van de rekenkamerfunctie en ondersteuning van PS. Dit zijn enerzijds reguliere activiteiten zoals onderwerpselectie, relatiebeheer PS, de samenwerking met collega rekenkamers en het begeleiden van stagiaires. Anderzijds gaat het om incidentele activiteiten. In 2018 betrof dit bijeenkomst over innovatie in Overijssel en de evaluatie van de Rekenkamer. De aangekondigde toepassing van de Duisenbergmethode is in Gelderland niet doorgegaan.

Onderwerporiëntatie

Een belangrijk onderdeel van ons werk is de oriëntatie op onderwerpen die voor toekomst interessant kunnen zijn. De onderwerporiëntatie kent de volgende doelen:

- om een volwaardige gesprekspartner te zijn is het van belang te weten wat er binnen de provincies speelt (kennisopbouw) en
- zicht krijgen op relevante thema's die de politiek-bestuurlijke actualiteit overstijgen, zogenoemde 'blinde vlekken' die mogelijk voor onderzoek in aanmerking komen.

De Rekenkamer bepaalt onafhankelijk welke onderzoeken zij wil uitvoeren. De ideeën voor onderzoeksonderwerpen krijgen we bijvoorbeeld uit:

- het bekijken van provinciale documenten;
- het volgen van het nieuws;
- het bijwonen van commissie- en Statenvergaderingen en
- het voeren van gesprekken met Statenleden.

De onderwerp oriëntatie heeft als doel om tot een goede programmering te komen. Hiervoor zetten we ook de fractiegesprekken in en passen we prioritering / selectie toe omdat er meestal meer onderwerpen geschikt zijn dan we kunnen onderzoeken.

Relatiebeheer

Ook in 2018 was de Rekenkamer Oost-Nederland regelmatig in de provincies te vinden. We hebben de meeste fracties bezocht, waren aanwezig bij Staten- en commissievergaderingen en organiseerden startbijeenkomsten. De startbijeenkomsten zijn bedoeld om met Statenleden te spreken over de mogelijke focus en diepgang, zodat de onderzoeken zoveel mogelijk aansluiten bij de vragen die leven. In 2018 waren er startbijeenkomsten voor de onderzoeken naar wonen en grondwaterbescherming. Voor de onderzoeken naar energietransitie en informatieveiligheid zijn geen bijeenkomsten georganiseerd. Hier liggen verschillende redenen aan te grondslag: weinig ruimte om de inbreng vanuit PS mee te nemen omdat het een gezamenlijk onderzoek is of start tijdens het zomerreces. In 2018 is van alle gepubliceerde onderzoeken een presentatie gegeven aan Statenleden

Voor een goede invulling van de rekenkamerfunctie is het contact met GS en de ambtelijke organisatie eveneens van belang. Hier investeren wij in door bijvoorbeeld aan GS een toelichting te geven op het vastgestelde onderzoeksprogramma, periodiek te overleggen met de directeur en concern-control en in het kader van de oriëntatie op

onderwerpen ambtelijke gesprekken te voeren. Voor de onderzoeken zelf vragen we de provincie om een inhoudelijk contactpersoon aan te wijzen.

Bijeenkomsten rekenkamer(commissie)s

De Rekenkamer heeft regelmatig overleg met andere rekenkamers. Dit gebeurt veelal in zogenaamde kringen van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissie (NVRK). Wij nemen actief deel aan de vereniging. Ten eerste de Provinciale kring waarin directeuren elkaar zo'n drie keer per jaar spreken over verschillende onderwerpen. Ten tweede de Landelijke kring die bestaat uit secretarissen en onderzoekers van alle soorten rekenkamers (Rijk, provincie, gemeente en waterschappen). Zij bespreken enkele keren per jaar relevante ontwikkelingen en delen kennis en ervaring. Tot slot is mevrouw Mathijssen eind 2018 benoemd in het bestuur van de NVRK waarmee ook de provinciale rekenkamers weer zijn vertegenwoordigd.

Naast de NVRK onderhouden we ook contacten met de gemeentelijke rekenkamer(commissie)s in de regio Overijssel en Gelderland. Dit gebeurt zowel op structurele als op meer incidentele basis. Zo zijn er 3 bijeenkomsten (mede) georganiseerd voor bestuurders van rekenkamers in Gelderland of Overijssel en nemen we deel aan het Gelderse secretarissen overleg.

Kennisoverdracht

De rapporten die de Rekenkamer publiceert kunnen ook voor anderen interessant zijn. Na publicatie wordt altijd gekeken voor wie het nog meer relevant is en op welke wijze we de kennis kunnen delen. Dit kan bijvoorbeeld via artikelen, deelname aan begeleidingscommissie en presentaties. In paragraaf 2.1 en 2.2 staat wat we in dat kader bij de gepubliceerde onderzoeken in 2018 hebben gedaan. Een overzicht van onze inzet bij onderzoeken die voor 2018 zijn gepubliceerd staat in tabel 3.

Tabel 3: Kennisoverdracht 'oude' onderzoeken

Onderzoek	Activiteit
Netwerksturing	Publicatie artikel op het digitale platform O: Samenwerken in netwerken . Panellid bij thema bijeenkomst over netwerksturing van PS Gelderland
Revolverende fondsen	Lid begeleidingscommissie van de Algemene Rekenkamer bij het onderzoek naar revolverende fondsen. Verwachtte publicatiedatum is maart 2019. Bijdrage aan congres Leren zorgvuldig revolveren van Maastricht University door als moderator van de 'tafel publieke verantwoording over revolverende fondsen' op te treden. Bijdrage aan promotie prof. mr. J. van den Brink over revolverende fondsen en een leersessie over financieren in netwerken bij de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur.
Burgerparticipatie	Publicatie artikel in het RO Magazine van maart 2018: Bouw een fundament voor burgerparticipatie.
Algemeen	Verzorgen van college aan studenten van de Master Public Management, van de Universiteit Twent.

Begeleiden stagiaires

Vanuit onze maatschappelijke verantwoordelijkheid bieden we studenten de gelegenheid bij ons stage te lopen. In 2018 heeft 1 student bij ons stage gelopen in het kader van zijn tweede jaar bestuurskunde. Studenten doen onderzoek waar we als Rekenkamer ook wat mee kunnen. Op deze manier blijven we op de hoogte van wetenschappelijke ontwikkelingen en creëren we een eigen kweekvijver.

Rick Buursink, student bestuurskunde Universiteit van Twente

Rick heeft een verkenning naar landsgrensoverschrijdende samenwerking van de provincies Gelderland en Overijssel gemaakt. Er zijn diverse aspecten van de samenwerking in kaart gebracht. Verder is er een algemene inventarisatie opgesteld van succes- en faalfactoren bij samenwerking.

Lessen uit innovatieve projecten Overijssel

In 2010 publiceerden we een onderzoek naar de innovatieroute Twente. Voor dit onderzoek is een aantal innovatieve projecten onder de loep genomen. We zijn inmiddels zeven jaar en een economische crisis verder maar de projecten bestaan nog, al is de vorm soms wel veranderd. In 2017 is door een journalist opnieuw gesproken met de trekkers van de projecten. Het resultaat van de gesprekken is in artikelvorm gepubliceerd. Zo zijn we ook als Rekenkamer een beetje innovatief. Tijdens een [bijeenkomst](#) medio 2018 is met PS, de gedeputeerde, experts en betrokkenen gesproken over de lessen die hieruit te trekken zijn voor de provincie Overijssel.

Evaluatie Rekenkamer Oost-Nederland

Een rekenkamer die kritisch kijkt naar anderen moet ook kritisch op zichzelf blijven. Vanuit de wens om te blijven leren, is er een [evaluatie van de Rekenkamer](#) uitgevoerd. Hiervoor is een externe partij geselecteerd. Deze heeft gesprekken gevoerd met leden van PS, GS en ambtenaren, rapporten geanalyseerd en onze werkwijze bestudeerd. De praktisch organisatorische kant van de evaluatie is door de rekenkamer ter hand genomen.

3 BBV-paragrafen

Het Jaarverslag dient volgens het BBV te bestaan uit een aantal paragrafen waarin de verantwoording is vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten. Voor de Rekenkamer Oost-Nederland zijn alleen de paragrafen weerstandsvermogen, financiering en bedrijfsvoering van toepassing.

3.1 Weerstandsvermogen

De directe risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie van de Rekenkamer Oost-Nederland, zijn minimaal van omvang. De Rekenkamer Oost-Nederland heeft vooral te maken met reguliere kosten die vooraf goed te ramen zijn, zoals personeelskosten, huisvesting, ICT en kantoorartikelen. Onverwachte kosten van substantiële omvang waarvoor geen dekking is, hebben zich niet voorgedaan.

Het weerstandsvermogen van de Rekenkamer Oost-Nederland bestaat uit het resterende deel van de begroting inclusief de bedrijfsreserve.

3.2 Financiering

De Rekenkamer Oost-Nederland wordt gefinancierd door de provincies Overijssel en Gelderland. Voor de Rekenkamer Oost-Nederland geldt de financiële verordening van de provincie Gelderland. Voor dit jaarverslag betekent dit dat we de [Financiële verordening Gelderland 2016](#) en [Uitvoeringsregeling Financiële verordening Gelderland 2016](#) hebben toegepast.

De Rekenkamer heeft een rekening courant bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Beide provincies hebben hun bijdrage rechtstreeks op deze rekening gestort. De salarisbetaling en de daarmee samenhangende reiskostenvergoeding vallen onder de administratie van de provincie Gelderland. Deze lasten zijn per kwartaal gefactureerd aan de Rekenkamer.

3.3 Bedrijfsvoering

Inzet formatie

De Rekenkamer bestaat uit een bestuur en onderzoeksbureau. Het bestuur bestaat uit drie leden die voor periode van zes jaar worden benoemd met de mogelijkheid tot een eenmalige verlenging. Het onderzoeksbureau heeft een vaste bezetting van 5,42 fte. Zie onderstaande tabel voor de samenstelling.

Tabel 4: Samenstelling vaste bezetting onderzoeksbureau

Functie	Aantal	Fte
Onderzoekers	4	3,75
Management assistent	1	0,67
Secretaris-directeur	1	1,0
Totaal	6	5,42

De Rekenkamer streeft naar transparantie in haar verantwoording. In tabel 4 laten we zien hoe de beschikbare capaciteit is ingezet. Hieruit blijkt dat we 73% van de beschikbare tijd besteden aan uitvoering van onderzoek, nazorg bij afgeronde onderzoeken (bijvoorbeeld verzorgen presentaties, schrijven van artikelen en evaluaties) en het voorbereiden van (mogelijke) onderzoeksonderwerpen. Dit is vergelijkbaar met collega rekenkamers.

Tabel 5: Inzet beschikbare capaciteit 2018*

	Uren	% t.o.v. totaal
Grondwaterbescherming	511	6%
Informatieveiligheid	1.251	15%
Energietransitie	851	10%
Wonen	1.748	21%
Waterveiligheid en -overlast	735	9%
Nazorg afgerond onderzoek	62	1%
Lessen uit innovatieve projecten Overijssel	115	1%
Adaptieve bestuursstijlen (w.o. netwerksturing)	136	2%
Onderwerp oriëntatie	270	3%
Onderzoeksgelateerde activiteiten	288	4%
Totaal besteed aan onderzoek	5.967	73%

* Inclusief management-assistent

De verschillen tussen de onderzoeken worden verklaard door uitbesteding, werkzaamheden in voorgaande of volgende jaar en specifiek voor 2018 de gedeelde inzet van de projectleider voor energietransitie.

Ziekteverzuim en arbeidsomstandigheden

De Rekenkamer kent een laag ziekteverzuim. 2018 is daar met een verzuimpercentage van 0,9% geen uitzondering op. We blijven hiermee ruim onder de norm van 3,5% van de provincie Gelderland.

De bedrijfscultuur binnen de Rekenkamer is informeel en laagdrempelig. Initiatief wordt gewaardeerd evenals innovatieve ideeën. Met alle medewerkers worden gedurende het jaar personeelsgesprekken gevoerd. Er zijn congressen en symposia bezocht, veelal in relatie tot onderzoek. Investeren in de kwaliteit van medewerkers is een cruciale factor voor het functioneren van een kennisproducerende organisatie als de Rekenkamer.

Informatieveiligheid en AVG

Het onderhoud, de beveiliging en het beheer van het netwerk en de werkstations/laptops wordt door een externe partij uitgevoerd. In 2018 hebben we onze informatieveiligheid laten testen. Uit de testen volgen een beperkt aantal risico's die over het algemeen laag of gemiddeld gecategoriseerd zijn. Er is 1 kritiek risico gevonden. Voor alle risico's zijn maatregelen getroffen of is de afweging gemaakt om het risico te accepteren omdat het laag is of het mitigeren ervan bijvoorbeeld onevenredig hoge kosten met zich meebrengt.

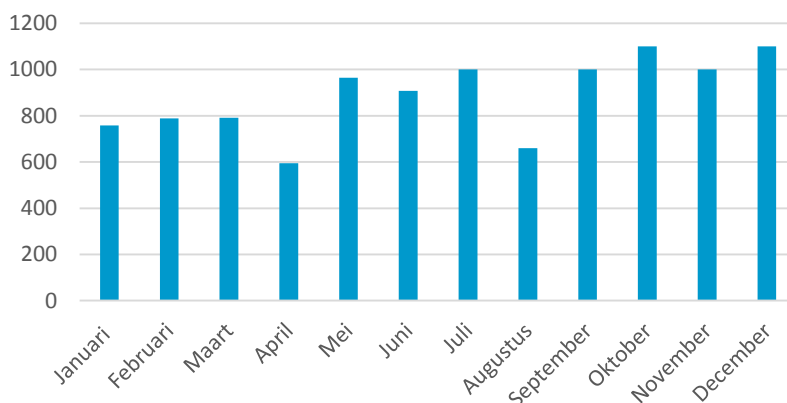
In 2018 hebben we ook maatregelen getroffen in het kader van de Algemene Verordening gegevensbescherming (AVG). Er is een externe functionaris gegevensbescherming (FG'er) aangesteld. Uit de quickscan van de FG'er² volgt dat we op weg zijn naar een adequaat uitvoeringsniveau van de AVG maar dat er nog enkele zaken opgepakt moeten worden om dat niveau te bereiken. Het gaat dan bijvoorbeeld om het herzien van het register verwerkingsactiviteiten en het vastleggen van procedures.

Website

Op onze website houden we per onderzoek bij in welk fase we zitten en wat de verwachte publicatiedatum is. De onderzoeksplannen en rapporten publiceren we altijd via de website. Op deze manier zijn de uitkomsten toegankelijk voor iedereen. In onderstaande figuur staan de bezoekersaantallen van onze website. De uitschieters zijn duidelijk te verklaren door de publicatie van onderzoeken of onderzoeksplannen.

² Rekenkamer Oost-Nederland op weg naar privacyprotocol. Rapport van een quick scan. Beoordeling of de Rekenkamer Oost-Nederland voldoet aan de Algemene verordening gegevensbescherming. A3PConsultancy, december 2018.

Figuur 1: Bezoekers website

Financieel beheer

De provincie Gelderland voert de financiële administratie van de Rekenkamer Oost-Nederland. De financiële beleids- en beheersverordeningen van de provincie Gelderland zijn op deze dienstverlening van toepassing. De provincie ontvangt voor het uitvoeren van deze werkzaamheden een vergoeding.

Huisvesting en facilitaire dienstverlening

De Rekenkamer Oost-Nederland is gevestigd in Deventer en zit daarmee tussen beide provinciehuizen in. Wij huren een klein maar zelfstandig kantoorpand. Dit betekent dat we voor de schoonmaak, beveiliging van het pand en het onderhoud van de tuin contracten hebben afgesloten met externe dienstverleners.

Arbo op orde

In het kader van de Arbowet is in 2018 is een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieruit zijn een aantal verbeterpunten naar voren gekomen welke inmiddels zijn opgepakt. Zo zijn er twee medewerkers opgeleid tot bedrijfshulpverlener, is er een ontruimingsplan opgesteld en is de brandveiligheid verbeterd.

4 Jaarrekening 2018

4.1 Baten en lasten

Tabel 6: Staat van de baten en lasten

	Rekening 2017	(Herziene) begroting 2018	Rekening 2018
Bijdrage provincie Gelderland	348.750	356.225	356.225
Bijdrage provincie Overijssel	348.750	356.225	356.225
Bijdrage btw compensatiefonds	130.199	124.000	129.359
Som der baten	827.699	836.450	841.809
Bestuur		44.500	40.834
Personeel (vast en flexibel)	563.601	524.700	461.600
‘- waarvan overhead*		59.000	68.590
Inhuur externe deskundigheid	38.035	67.000	91.797
Huisvesting en servicekosten	39.531	42.000	39.527
Informatievoorziening	12.909	20.300	16.469
Kantoor	5.298	7.700	4.996
Overig	3.064	5.250	1.463
(Betaalde) btw	130.199	124.000	129.359
Som der lasten	792.637	836.450	786.044
Onverdeeld resultaat			55.765
Toevoeging aan reserve	35.062		
Totaal	827.699		841.809

* Overhead berekend op basis van de indirecte uren secretaris-directeur en managementassistente.

Toelichting op de baten

De Rekenkamer Oost-Nederland wordt gefinancierd door de provincies Overijssel en Gelderland. Beide provincies dragen in gelijke delen bij zoals afgesproken in de Gemeenschappelijke regeling Rekenkamer Oost-Nederland. Voor 2018 was de bijdrage conform de oorspronkelijke begroting: € 356.225,- per provincie.

De Rekenkamer betaalt btw over de door haar ingekochte leveringen en diensten maar maakt geen directe aanspraak op het *btw-compensatiefonds*. Op grond van de zogeheten transparantiemethode kan deze btw door de provincies geclaimd worden bij het btw-compensatiefonds. De provincies nemen dan btw-plicht over van de Rekenkamer en krijgen deze gecompenseerd via het btw-compensatiefonds. PS Overijssel, Gelderland en de Belastingdienst hebben vooraf goedkeuring verleend aan deze werkwijze. Voor de beide provincies verloopt de btw verrekening daarmee budgetneutraal en de Rekenkamer heeft 100% beschikking over de provinciale bijdrage. Naast de bijdrage van de provincies vindt u daarom ook de bijdrage van het btw compensatiefonds bij de baten. In 2018 was dit in het totaal € 129.359,- wat neerkomt op € 64.680,- dat via de provincie geclaimd wordt bij het btw-compensatiefonds. Dit bedrag valt iets hoger uit en verklaart waarom de gerealiseerde baten hoger liggen dan begroot.

Toelichting op de lasten

De begroting is voor de lastenverdeling iets herzien. Hierdoor sluiten we beter aan bij de indeling die de provincie Gelderland hanteert. Op grond van artikel 15 lid 2 van de *Gemeenschappelijke regelingen Rekenkamer Oost-Nederland* hoeven wijzigingen in de begroting die niet leiden tot een verhoging van het verschuldigde bedrag niet voorgelegd te worden aan PS. In de begroting 2019 zijn deze wijzigingen voor 2018 reeds verwerkt.

In tabel 6 worden de lasten (realisatie) afgezet tegen de herziene begroting 2018. De cijfers worden onder de tabel in ieder geval van een toelichting voorzien wanneer:

- er sprake is van een afwijking van 10% meer of minder ten opzichte van het budget (bij verschillen die minder bedragen dan € 2.000, - wordt geen toelichting gegeven);
- of wanneer de afwijking meer is dan € 50.000, -.

Alle gerealiseerde bedragen zijn exclusief btw. De btw is apart gespecificeerd bij de lasten.

Ten eerste vallen de lasten voor *personele lasten* lager uit dan begroot. Dit heeft vooral te maken met het onderzoek naar energietransitie. Een senior onderzoeker van de Rekenkamer was voor dit gezamenlijke onderzoek de projectleider en haar uren zijn naar rato doorbelast aan de collega provinciale rekenkamers. Dit is deels opgevangen met de *inhuur van externe deskundigheid* voor andere onderzoeken. Een belangrijkere verklaring voor hogere lasten op deze post is echter de inhuur van gecertificeerde hackers voor het onderzoek naar informatieveiligheid. Dit was in de begroting 2019 reeds aangegeven.

Ten derde vallen de lasten voor *informatievoorziening* lager uit dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door lagere kosten voor het onderhoud van computerapparatuur en minder

gebruik van drukwerk. Tot slot vallen de lasten voor *kantoor en overige* lager uit. Dit komt vooral door het bellen via internet (VOIP) en is in lijn met 2017. In de volgende begroting zal dit worden aangepast.

Onderdeel resultaat

Het resultaat van de winst en verlies rekening bedraagt € 55.765,- en kan worden toegevoegd aan de reserves. In de vigerende financiële verordening van de provincie Gelderland is geen norm opgenomen over de hoogte van bedrijfsreserves. De Rekenkamer heeft als norm dat een reserve van 8% ons voldoende financiële weerbaarheid geeft voor normale risico's³.

In 2018 was naar verwachting bij het onderzoek naar informatieveiligheid extra externe deskundigheid nodig. In verband hiermee is eenmalig een hogere reservering aangehouden. Zie § 4.4. voor een toelichting.

4.2 Wet normering topinkomens

In het kader van de Wet normering topinkomens (WNT) dienen de beloningen van topfunctionarissen binnen de Rekenkamer Oost-Nederland toegelicht te worden (zie tabel 7). De bezoldigingen van de topfunctionarissen (voorzitter en secretaris-directeur) liggen beneden de geldende norm voor de publieke sector.

Tabel 7: Overzicht beloning topfunctionarissen 2018

	M.M.S. Mekel	S.W. Mathijssen
Bruto beloning inclusief vakantietoeslag en eindejaarsuitkering (a)	14.952	90.608
Werkgeverslasten exclusief loonheffing	1.144	4.178
Belastbare vaste en variabele onkosten vergoeding dienstreizen (b)	449	710
Werkgeversdeel voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn	-	16.395
Aanvang benoeming dienstverband	1 januari 2014	15 oktober 2014
Omvang dienstverband	n.v.t.	1,0 fte

a. Bruto beloning op basis van fiscale jaaropgave.

b. Hoogte reisvergoedingen blijven beneden vrijstellingsbedrag

Naast de in tabel 7 vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2018 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de et openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2018 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

³ Dit percentage is niet voldoende om extreme risico's zoals langdurig ziekteverzuim van een senior onderzoeker of directeur op te vangen.

4.3 Balans

Tabel 8: Balans per 31 december

Activa	2017	2018	Passiva	2017	2018
BNG	256.818	263.236	Crediteuren	174.569	177.030
ING	2.046	1.777	Transistoria	943	5.765
Transistoria	17.134	47.056	Onverdeeld resultaat	35.062	55.765
Debiteuren	-	26.977	Bedrijfsreserve	65.425	100.487
Totaal	275.998	339.047	Totaal	275.998	339.047

Transitoria (activa)

Het gaat om nog te ontvangen bedragen waarvan de teruggave over het vierde kwartaal van de btw het meest substantieel is. Daarnaast gaat het om vooruitbetaalde bedragen zoals de huur voor het eerste kwartaal en de parkeerbelasting.

Debiteuren

Er zijn twee provinciale rekenkamers waarvan we nog hun bijdragen aan het gezamenlijke onderzoek naar energietransitie moeten ontvangen.

Crediteuren (passiva)

Het gaat voornamelijk om de personeelskosten van het vierde kwartaal die nog betaald moeten worden aan de provincie Gelderland.

Transitoria (passiva)

De nog te betalen kosten zijn de nog te betalen externe deskundigheid voor het onderzoek naar grondwaterbescherming en reisdeclaraties.

Onverdeelde resultaat

Deze post is gelijk aan het resultaat van de staat van baten en lasten.

4.4 Resultaatbestemming

Het rekeningresultaat 2018 voor resultaatbestemming bedraagt € 55.765,-. Het bestuur van de Rekenkamer besluit dit resultaat evenredig terug te storten. Dit komt neer op € 27.883,- per provincie.

Daarnaast hebben we de extra bedrijfsreserve in 2018 niet benut voor het onderzoek naar informatieveiligheid waardoor deze weer wordt teruggebracht naar de norm van 8% van onze begroting. Om dit te bereiken wordt € 15.692,- per provincie teruggestort.

5 Grondslagen voor waardering resultaat bepaling

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft en de achterliggende financiële verordeningen van de provincie Gelderland. Deze voorschriften en verordeningen zijn eveneens van toepassing op de Rekenkamer Oost-Nederland. In dit hoofdstuk staan de gehanteerde grondslagen van waardering van resultaatbepaling.

Grondslagen

In de jaarrekening is onderscheid gemaakt tussen algemene en specifieke grondslagen van waardering en resultaatbepaling. De specifieke grondslagen betreffen enerzijds grondslagen zoals opgenomen in de [‘Financiële verordening Gelderland 2016’](#) (vastgesteld door Provinciale Staten) en de [‘Uitvoeringsregeling Financiële Verordening Gelderland 2016’](#) (nadere uitwerking van de financiële verordening door Gedeputeerde Staten). Anderzijds betreft het grondslagen die niet als zodanig zijn vastgelegd, maar de afgelopen jaren volgens de bestendige gedragslijn zijn gehanteerd.

Algemene uitgangspunten

De begrotingscijfers bestaan uit de primaire begroting en alle door het bestuur van de Rekenkamer Oost-Nederland goedgekeurde begrotingswijzigingen betreffende het verslagjaar.

Het stelsel van baten en lasten is van toepassing. Baten en lasten worden tot het brutobedrag verantwoord. Onder baten en lasten vallen ook de over het eigen vermogen berekende bespaarde rente.

De jaarrekening geeft, volgens normen die voor de provincie en dientengevolge voor de Rekenkamer Oost-Nederland als aanvaardbaar worden beschouwd, een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en over de baten en lasten.

De jaarrekening en de toelichtingen geven getrouw, duidelijk en stelselmatig de baten en lasten van het begrotingsjaar, evenals het saldo ervan weer. De jaarrekening geeft tevens een getrouw, duidelijk en stelselmatig inzicht in de financiële positie aan het einde van het begrotingsjaar.

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming te weten vier jaar.

Activa

Vaste activa

Alle vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Materiële vaste activa met economisch nut

Alle investeringen met een economisch nut - dit zijn verhandelbare dan wel middelen genererende investeringen - worden geactiveerd, tenzij sprake is van een ideaalcomplex.

Vlottende activa

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht.

Liquide middelen en overlopende posten.

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Passiva

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Specifieke grondslagen

Investerings, waardering activa en afschrijving.

Financiële verordening Gelderland 2016

De provincie Gelderland hanteert de volgende afschrijvingstermijnen voor investeringen met een economisch nut:

- bedrijfsgebouwen: 40 jaar;
- renovatie, restauratie en aankoop bedrijfsgebouwen: 20 jaar;
- technische installaties in bedrijfsgebouwen: 15 jaar
- veiligheidsvoorzieningen in bedrijfsgebouwen, telefooninstallaties en kantoormeubilair: 10 jaar;
- zware transportmiddelen, aanhangwagens, personenauto's, lichte motorvoertuigen en technische hulpmiddelen: 5 jaar;
- automatiseringsapparatuur en -programmatuur: 3 jaar;

27

Jaarstukken 2018

Op gronden en terrein wordt niet afgeschreven. Het gesaldeerde agio en disagio worden afgeschreven in een looptijd die gelijk is aan de resterende looptijd van de betreffende obligaties. Kosten verbonden aan het afsluiten van geldleningen worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.

De materiële vaste activa met economisch nut met een verkrijgingsprijs lager dan €25.000, - worden niet geactiveerd, met uitzondering van gronden en terreinen die altijd worden geactiveerd.

Uitvoeringsregeling Financiële Verordening Gelderland 2016

Activa worden lineair afgeschreven.

Op nieuwe activa wordt afgeschreven als op 30 juni van het jaar meer dan de helft van het begrote bedrag voor het nieuwe activum is uitgegeven. Het daaraan gerelateerde afschrijvingsbedrag wordt gebaseerd op:

- de begrote investering als nog niet het gehele begrote bedrag is uitgegeven;
- de werkelijke investering als geen bedragen meer worden uitgegeven.

De uitgaven tot en met 30 juni worden op 1 juli vastgesteld.

6 Verklaring accountant

Bestuur van de Rekenkamer Oost-Nederland
t.a.v. mevrouw drs. S.W. Mathijssen RO
Achter de Muren Zandpoort 6
7411 GE DEVENTER

Apeldoorn, 1 maart 2019

Ref.: 2019.03.002

Geachte bestuurders,

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring betreffende de verantwoording

Wij hebben de jaarrekening 2018 van de Rekenkamer Oost-Nederland gevestigd te Deventer, bestaande uit de balans per 31 december 2018 en de staat van baten en lasten over 2018 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de organisatie is verantwoordelijk voor het opmaken van de verantwoording die het vermogen en het saldo van de baten en lasten getrouw dient weer te geven, in overeenstemming met geldende regelgeving. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de verantwoording mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de verantwoording op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de verantwoording geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de verantwoording. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de verantwoording een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de verantwoording en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de organisatie. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de organisatie gemaakte inschattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de verantwoording een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Rekenkamer Oost-Nederland per 31 december 2018 en van het saldo van de baten en lasten over 2018 in overeenstemming met de in de verantwoording weergegeven grondslagen.

Apeldoorn, 1 maart 2019

Van Buuren Accountants - Adviseurs

C. van Buuren AA